

De 'Hitlerjugend'

Opdracht in
3 HAVO

Verantwoording:

Op dit moment ben je bezig je te verdiepen in het **nationaal-socialisme**. Je weet inmiddels al dat Duitsland in de jaren dertig een **totalitaire** staat was. De nationaal-socialistische **ideologie** beheerste de hele samenleving. Het denken en het handelen van de mensen werd er door bepaald.

Met het oog op de nabije toekomst was het van belang om een stevige greep te krijgen op de Duitse jeugd. Zij zouden de toekomstige Duitse soldaten moeten worden, waarop **Nazi-Duitsland** kon vertrouwen. Hervorming van onderwijs en opvoeding was een kernpunt van het nationaal-socialistische programma.

Doel van deze opdracht:

Met deze opdracht willen we bereiken dat jullie oefenen in het werken met bronnen om zo een beeld te krijgen van de nationaal-socialistische opvoeding.

Je gebruikt hiervoor:

- Eureka 3,
- bijlage I en
- de film 'The Wave'.

Werkwijze:

De opdracht heeft de vorm van een **vergelijking** tussen de Hitlerjugend en de film 'The Wave'. De film is gebaseerd op een poging van een Amerikaanse leraar om zijn leerlingen zich te laten inleven in het nationaal-socialisme. Bij deze vergelijking hoort een **hoofdvraag**, die je gaat beantwoorden met behulp van een aantal **deelvragen**. Het antwoord op de hoofdvraag komt uiteindelijk in de **conclusie**. Je verwerkt alle gegevens in het **opdrachtenboekje**.

Voor deze opdracht heb je een snelhechter nodig, waarin je alle benodigde informatie bewaart. Dit mapje heb je de komende lessen altijd bij je en lever je aan het eind van de opdracht in.

De werkwijze is opgedeeld in drie delen.

Deel I doe je thuis (= inlezen heb je al gedaan) en op school:

Stap 1. Eerst ga je je inlezen en verdiepen in het onderwerp. In dit geval lees/ bestudeer je hoofdstuk 7 van Eureka 3 (als het goed is heb je dat natuurlijk al gedaan!). Vervolgens lees/ bestudeer je Bijlage I.

Stap 2. Maak in de les de opdrachten 1 t/m 5 in dit opdrachtenboekje.

Deel II doe je op school:

Stap 3. Bekijk nu je aantekeningen die je gemaakt hebt van de film '**The Wave**' en beantwoord de vragen 1 t/m 5 in dit opdrachtenboekje bij de film The Wave.

Deel III doe je in de les:

Stap 4. Schrijf op basis van de vergelijking, die je hebt gemaakt door de vragen in het opdrachtenboekje te beantwoorden, een conclusie. Schrijf deze conclusie op een proefwerkblaadje en voeg het toe in je snelhechter. Lever je opdrachtenboekje in een snelhechter in.

Probleemstelling:

Hoofdvraag

In hoeverre geeft de film 'The Wave' een juist beeld van de nationaal-socialistische opvoeding van de jeugd?

Deelvragen

- 1 **Waarom vond Hitler de Hitlerjugend (HJ) belangrijk?**
- 2 **Welke uiterlijke kenmerken van het nationaal-socialisme komen in de jeugdbeweging tot uiting?**
- 3 **Welke kenmerken van de nationaal-socialistische opvoeding zijn gericht op overtuiging en gedrag?**
- 4 **Welke kritiek bestond er op de nationaal-socialistische opvoeding?**

Aanwijzingen bij het werk van deel III!

1. Je voert eerst alle opdrachten uit in het werkboekje. Dit is de voorbereiding van de conclusie die je schrijft.
2. Hoe schrijf je een conclusie? **Bovenaan schrijf je de titel = de hoofdvraag**
 - **Alinea 1 = Inleiding.** Hier leg je je onderzoeksmethode uit (= je hebt een vergelijking uitgevoerd tussen
 - **Alinea 2 = deelvraag 1 en hoe zit dat bij the Wave?**
 - **Alinea 3 = deelvraag 2 en hoe zit dat bij the Wave?**
 - **Alinea 4 = deelvraag 3 en hoe zit dat bij the Wave?**
 - **Alinea 5 = deelvraag 4 en hoe zit dat bij the Wave?**
 - **Alinea 6 = Welke kenmerken komen overeen en welke niet?**
 - **Alinea 7 = Nu geef je antwoord op de hoofdvraag.**

Opdrachtenboekje Hitlerjugend

Naam:

Klas:

Datum:

Deel 1: Nationaal-socialisme

1 Noteer de kenmerken van het nationaal-socialisme. [Zie Eureka 3, h 10]

Zie nu de informatie Hitlerjugend bijlage I (pag. 8, 9 en 10). Geef kort antwoord op de deelvragen.

2 Waarom vond Hitler de Hitlerjugend van belang?

3

Uiterlijke kenmerken Hitlerjugend

4

Kenmerken Hitlerjugend gericht op overtuiging en gedrag

5 In hoeverre bestond kritiek op de Hitlerjugend?

Deel II: 'The Wave'

Bekijk de vragen bij film 'The Wave' en beantwoord tijdens het bekijken van de film de vragen.

- 1 Welk doel heeft de geschiedenisleraar met zijn lessen?
- 2 Noem drie uiterlijke, direct zichtbare, kenmerken van 'The Wave'.
- 3 Welke kenmerken van 'The Wave' hebben betrekking op overtuigingen en gedrag?
- 4 In hoeverre bestond er kritiek op 'The Wave'? Enerzijds ...Anderzijds.....
- 5 In sommige opzichten ging het nationaal-socialisme nog veel verder dan 'The Wave'. Licht dat toe.

Antwoorden bij 'The Wave':

1

2

Uiterlijke kenmerken 'The Wave'

3

Kenmerken 'The Wave' gericht op overtuiging en gedrag

4 In hoeverre bestond er kritiek op 'The Wave'?

- 5 In sommige opzichten ging het nationaal-socialisme nog veel verder dan 'The Wave'. Licht dat toe op de volgende pagina.

Deel III: Het schrijven van de conclusie

Tip 1: De hoofdvraag vraagt een afweging, dus in hoeverre wel , in hoeverre niet

Tip 2: Loop de antwoorden op de deelvragen eerst langs en zet de overeenkomsten die je hebt gevonden bij elkaar. Doe het zelfde met de verschillen. Geef daarna op basis van argumenten je eigen antwoord.

Samengevat. Nadat je alle opdrachten in het werkboekje hebt uitgevoerd, lever je je opdracht, samen met dit werkmateriaal, in in een snelhechter

Bronnenbijlage 'Hitlerjugend'

De Hitlerjugend

De "Hitlerjeugd" (Hitlerjugend, afgekort HJ) was de grootste jeugdorganisatie, die Duitsland ooit gekend had. Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog, in 1939, telde de HJ ca. 8 miljoen leden.

Doel

De organisatie was in het leven geroepen met maar één achterliggend doel: de Duitse jeugd nationaal-socialistisch op te voeden tot onvoorwaardelijke en volledige steun aan het regime, desnoods met opoffering van het eigen leven.

Ontwikkeling

In 1926 de "Hitlerjugend". Na de machtsgreep in 1933 werden alle andere bestaande jeugdorganisaties van kerken, vakbonden en politieke groeperingen ofwel verboden of via omwegen gedwongen op te gaan in de HJ. Bij het uitbreken van de oorlog telde de HJ ca. 8,8 miljoen leden.

Hiërarchische opbouw

De HJ was een jeugdorganisatie en organiseerde dus allerlei activiteiten voor kinderen en jongeren. Zoals in de meeste jongerenorganisaties was een belangrijk uitgangspunt dat jongeren moesten leren elkaar leiding te geven. Maar waar in andere jeugdverenigingen veel dingen spontaan gebeurden was de HJ een strak georganiseerde organisatie met allerlei functionarissen. Aan het hoofd stond de "Reichsjugendführer", die in zijn functie de

hele Hitlerjugend in het land controleerde.

Indeling	
jongens van 10 tot 14 jaar	het Deutsches Jungvolk
jongens van 14-18 jaar	de eigenlijke Hitlerjugend
meisjes van 10 tot 14 jaar	de Jungmädels
meisjes van 14-18 jaar	de Bund Deutscher Mädels

Er werd een groot verschil gemaakt tussen de jongens en de meisjes. Beide hadden aparte afdelingen en in de HJ-praktijk weinig met elkaar te maken. De jongens moesten vooral hard en sterk zijn, de meisjes moesten vooral mooi zijn en voorbereid worden op hun rol om nieuwe kinderen voor het vaderland ter wereld te brengen. De HJ bestond uit een aantal afdelingen:

De nationaal-socialistische opvoeding

Poging tot totale controle

Vanaf het begin van de dictatuur probeerde het regime de jongeren en hun omgeving onder controle te brengen. En aangezien men de situatie thuis niet kon controleren, was de Hitlerjeugd de manier bij uitstek om de kinderen buiten de ouders om tot trouwe nationaal-socialistische volgelingen te maken, die later in een oorlog bereid zouden zijn zich op te offeren. Zoveel mogelijk moesten de jongeren hun vrije tijd doorbrengen in de HJ, zodat de greep op hen optimaal was. Buiten "diensttijd" was vanaf 1935 de "HJ-Streifendienst" actief. Dit was een soort jeugdpolitie, die nauwlettend in de gaten hield, wat kinderen en jongeren deden.

Op school

Behalve de gezinnen werd ook de school gewantrouwd door de nazi's. Kritische geluiden of leraren die er een eigen mening op na hielden waren al snel verdacht. Vanaf 1933 werden "onbetrouwbare" leraren ontslagen en vervangen door trouwe partijgenoten. De beïnvloeding van de jeugd miste zijn uitwerking niet. De leraren kregen te maken met een generatie kinderen, die nauwlettend in de gaten hielden of wat er in de les verteld werd wel overeenkwam met de nazi-ideeën. En als hen iets niet zinde werden de leraren soms op forse toon terechtgewezen. Er waren kinderen, die er niet voor terug deinsden om hun leraren, zelfs hun ouders aan te geven bij de politie.

Nazi-denkebeelden

Er waren duidelijke verschillen in de opvoeding tussen jongens en meisjes.

Meisjes hadden volgens de nazi's een dienende en verzorgende rol als huisvrouw en aanstaand moeder. Zij moesten vooral mooi zijn, zich ondergeschikt opstellen aan de man en zich voorbereiden op het moederschap.

De jongens waren degenen, die als dappere strijders de wereld zouden veroveren. Zij moesten moedig, hard, gedisciplineerd en meedogenloos zijn en zich willen opofferen voor "het hoogste doel", sterven voor volk en vaderland.

Tijdens de "HJ-Heimabende", het eigen onderwijs van de HJ, besteedde men veel aandacht aan de denkbeelden van de nazi's. Onderwerpen waren "de gezonde familie", "het gezonde volk", "nakomelingen met erfafwijkingen", "de Germanen", "de dwangvrede van Versailles" enz. Langzaam maar zeker werd de kinderen ingegeven, dat het Germaanse ras superieur was ten opzichte van andere rassen. En dat in de wereld alleen het "sterkste ras" zou zegevieren. Joden, zigeuners, homoseksuelen, gehandicapten en anderen die niet tot het "sterke ras" behoorden, hadden geen recht op leven. Ook werd er gelezen uit "Mein Kampf", het boek dat Hitler schreef en waarin hij zijn zieke denkbeelden beschreef. Veel kinderen vonden deze "Heimabende" behoorlijk saai en probeerden soms weg te blijven. Ook niet overal in het land werd er even veel aandacht aan besteed.

Lidmaatschap van de Hitler Jugend

De propaganda deed voorkomen, alsof werkelijk iedereen de nazi's ondersteunde. Maar er bleven jongeren, die zich aan de HJ probeerden te onttrekken. Ze meldden zich ziek of bleven weg bij de diverse activiteiten. Dat was niet zonder gevaar, want dit "plichtsverzuim" werd al snel als een vorm van landverraad beschouwd. Deze kinderen - vaak ook hun ouders - werden thuis of op school hierop aangesproken, bestraft of opgehaald. Sommige kinderen ontdekten een handige manier om onder de verplichtingen uit te komen: Op school zei je dat je naar je dienst bij de HJ moest, bij de HJ zei je dat je verplichtingen op school had. Maar de overgrote meerderheid van de jongeren was een meer dan trouwe aanhanger van het regime.

Verplicht

De druk om lid te worden werd sinds 1933 alleen maar groter, vanaf 1939 was iedereen vanaf 10 jaar verplicht lid.

Tegenstanders

Regelrecht vervolgd werd de zogenaamde **Swing-Jugend**. Het waren jongeren die weliswaar geen actief politiek verzet tegen het regime pleegden, maar zich wel aan de controle van de jeugd door de staat onttrokken door hun Amerikaanse muziek (jazz, en swing), hun lange haardracht en kleding volgens de Engelse mode. Ze begroetten elkaar in het geheim met "Swing Heil!". Velen kwamen hiervoor in de gevangenis en werden mishandeld.

Verzet

Politiek verzet pleegden maar weinig jongeren. Het bekendst is de verzetsgroep '**Die Weiße Rose**' rond de studenten Hans en Sophie Scholl. Via pamfletten riepen zij het volk op om Hitler ten val te brengen. De leden van de verzetsgroep moesten dit met hun leven bekopen.

Ook de **Edelweißpiraten** waren jongeren, die niets van het nazi-regime moesten hebben. Het waren jongeren uit Keulen, die sinds 1942 vaak actief verzet pleegden. Ze zongen liedjes tegen de HJ en droegen een afbeelding van de Edelweiß-bloem op hun kleren. In 1944 slaagden sommigen erin aan wapens te komen en voerden aanslagen uit. De Gestapo, de geheime politie, was ook hen voortdurend op het spoor.